

pa je imel od vsega tega? Pravice toliko kot nobene, dolžnosti pa poln pehar. Njegovi gospodarji so pili in jedli, se mastili in debelili ob njegovih žuljih; on se je pa krmil z najpreprostejšo hrano. Toda še v to ni imel dostikrat časa. Delati je moral namreč dostikrat toliko, da res ni imel časa jesti. In tlaka je prihajala od leta do leta večja in težavnejša. Kmalu ni bilo grajščakom več dosti, da so upregali po par dni v tednu kmete v svoj jarem, zmeraj so jim po več dni nakladali tlake. Zaradi tega je zanemarjal kmet svoja zemljišča, ta mu niso mogla dajati več dovolj užitka. Davka je pa moral plačevati tudi vedno več in več.

Toda kaj je imel kmet od vsega tega? Rečeno mu je bilo pač: „Kmet, le delaj pridno, le delaj in plačuj pridno. Zato bomo pa mi, tvoji gospodje, branili tebe, tvojo družino in tvojo posest, ako pride sovražnik v deželo. Niti enega lasu ti ne bomo pustili skriviti!“ — Ako je prišel res sovražnik, ko je prišel največji sovražnik Turek na Kranjsko, takrat so se pač ti gospodje dostikrat prav hrabro poskrili po svojih gradovih, češ, kmet naj se sam lasa in praska s Turčinom. Dostikat je komaj strogo cesarjevo povelje spravilo grajščake v boj. Seve, če je bil potem potolčen Turek, se je zasvetilo v strašnem lesku in blesku ime tega ali onega grajskega gospoda, je prišlo v listine, prišlo v zgodovino in nerazsodni ljudje res mislijo še dandanes, da bi brez Turjačanov, Kacijanarjev, gospodov Višnjegorskih in drugih Slovenci nikdar ne bili odbili Turkov. Toda kolikokrat so morali naši kmetje brez teh junakov odganjati Turka, o tem pa ne pove nobena listina in nobena zgodovina.

Zraven tega so pa prihajali gospodje grajščaki od leta do leta finejši. Proti kmetu seve ne. Pripoveduje se celo, da so upregali kmete celo pred plug, da se konjem ni bilo treba toliko napenjati. Da, konj je preplemenita žival za plug, kmet je ravno tako pripraven. Finejši so bili na drug način. Kakor še dandanes pošilja naš kmet svoje sinove v mesta, da se tam politirajo, tako so hodili grajščaki takrat sami v mesta — se politirat. V mestih se pač niso učili brati in pisati; branje in pisanje jim je bila vedno španska vas. A v mestih se je ložje popijalo in zapravljalo. Saj so razpolagali vedno z neštevilnimi kmetiškimi žulji. Takov okus imajo tudi še današnji plemenitaži, samo k sreči nimajo več kmetiških žuljev. Kmet ne nosi sedaj več svoje imovine v grad, ampak naravnost v davkarijo. To je pač za kmeta eno, a za grajščaka ni. Toda z navdušenjem ni hodil ne v grad in ne hodi tudi v davkarijo.

(Dalje prih.)

Jubilejska samopomoč.

Koncem prosinca t. l. je potekel čas brezpogojnega pristopa k društvu „Jubilejska samopomoč“ (§ 7. lit. a, b, c, d društvenih pravil.)

Od 1. svečna t. l. se bode ravnalo po § 7. lit. e, ki se glasi:

„Po preteku tega časa pa se sprejmo v društvo le oni, ki še niso stari 45 let in se izkažejo z veljavnim zdravniškim izprijčalom, da so zdravi. Ti, pozneje v društvo vstopivši društveniki doplačajo tolikokrat po 2 K, kolikor slučajev smrti je bilo med društveniki od ustanovitve društva, oziroma od njihovega stalnega nameščenja.“

Samo ob sebi je umevno, da vsi drugi odstavki tega paragrafa (lit. f, g, h, i) obdrže svojo veljavo.

Vsak ud je vplačal:

Vstopnine . . . K 1 (§ 6. lit. a)

Členarine . . . „ 2 (§ 4. lit. a)

Poštnine . . . „ 0-20

Skupaj . . . K 3-20,

kakor je to zahtevalo „Povabilo k pristopu“. („Potnik“ 19. št. leta 1898. in „Učiteljski Tovarš“ 29. št. leta 1898.)

Povabilo je bilo tiskano meseca vinotoka, in takrat so bili veljavni navedeni zneski.

Le počasi so se oglašali p. n. člani; šele mesec prosinca je prinesel največji kontingent, da je število členov narastlo na 179. Ker pa je s 1. svečnom t. l. treba vpoštevati § 5, ki veli:

a) Da more društvo izpolnovati svoje dolžnosti, četudi se hitro ponavljajo slučajji smrti, se ustanovi rezervna podporna zaloga.

b) V to plača vsak društvenik meseca svečna vsakega leta 2 K; . . . bi bilo umestno, da so gospodje, kateri so koncem prosinca pristopili, tudi one 2 K za rezervni zaklad priložili ter mesto 3-2 K poslali 5-2 K ter si s tem prihranili poštnino. Ker se pa to ni zgodilo, prosimo p. n. gospode društvenike, naj blagovoli to storiti tekom meseca svečna.

Društveniki, ki so meseca vinotoka in listopada vstopili, niso prejeli društvenih pravil, zato ker ni bilo denarja za tiskovine. Ako bi jih ravno želeli, prosimo uljudno, da nam to sporoče.

Vsem p. n. društvenikom so se doposlali sprejemni listi; če ga kdo ni prejel, prosimo, da to naznani odboru „Jubilejske samopomoči“.

V Ljubljani, 3. svečna 1899.

A. Kleč, t. č. predsednik.

Književnost in umetnost.

Novi zemljevidi. V zadnji številki našega lista smo omenili, da sta izšla v zalogi Ed. Hölzel-a na Dunaju (IV./2 Luisengasse 5) dva že željno pričakovana slovenska zemljevida in sicer a) Vincenc Haardtov „Nastenski zemljevid polut“. Za porabo v slovenskih šolah priredil prof. Fr. Orožen in b) Vincenc Haardtov „Nastenski zemljevid Evrope“. Za porabo v slovenskih šolah priredil prof. Fr. Orožen. Oba zemljevida je visoko naučno ministrstvo z razpisom z dne 22. grudnia 1898 štev. 32.323 odobrilo za porabo na občinjskih in meščanskih šolah in na učiteljskih s slovenskim učnim jezikom. Nastenski zemljevid polut velja na platno napet z mapo 9 gld., s palicami pa 10 gld. Zemljevid Evrope pa stane na platno napet z mapo 7-50 gld. in s palicami pa 8-50 gld. Da sta zemljevida v vsakem oziru izvrstna, v to sta nam porok Ed. Hölzelov geografični zavod in pa prof. Fr. Orožen, zato nam tudi ni treba zemljevidov navedenih ocenjevati. Rečemo le, da je bil res že zadnji čas, da dobe naše slovenske šole tudi slovenske zemljevide. Saj je bila pa tudi velika muka za naše slovenske učence, ki so se morali na nemškem zemljevidu učiti zemljepisju v slovenskem jeziku. Temu velikemu nedostatku na našem šolskem polju sta storila konec gg. Hölzel in Orožen, za kar ju zahvaljamo kar najtopleje; slavna šolska vodstva vseh slovenskih šol pa pozivljemo, da pokažejo to zahvalo in hvaležnost tudi v dejanju ter si čim prej nabavijo do sedaj izišle slovenske nastenske zemljevide polut, Evropo in Palestino. V kratkem izide